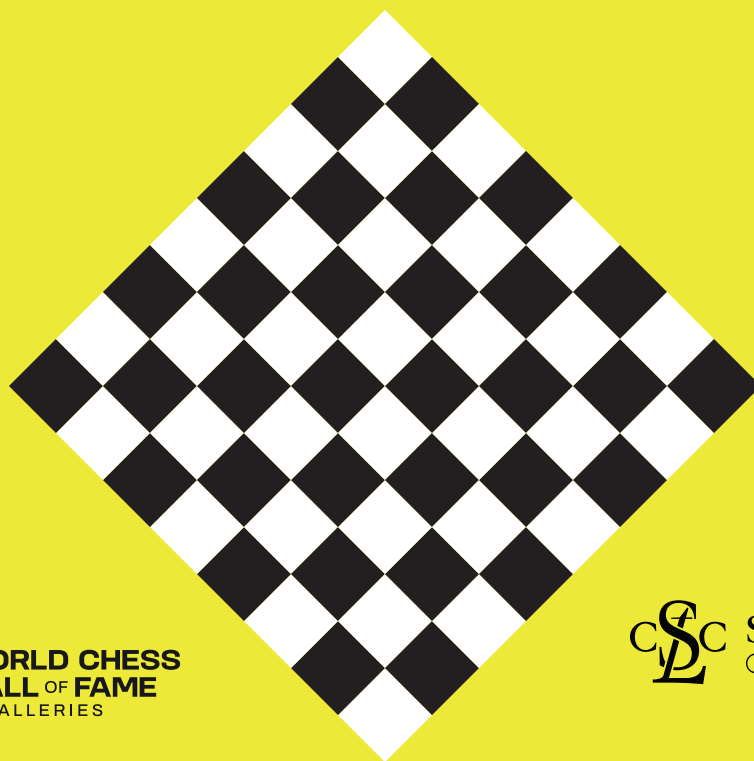

WORLD CHESS
HALL OF FAME
& GALLERIES

Saint Louis
CHESS CLUB

Шатар Уншиж Болон Бичиж Сурах

by Dr. Jeanne Cairns Sinquefield

Жеанне Кайрнс Синкфилд

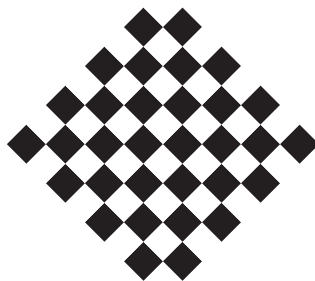
Translated by GM Dambasuren Batsuren

Орчуулсан: GM Дамбасүрэнгийн Батсүрэн

Та шатар уншиж болон бичиж чадахгүй ч зүгээр тоглож болно. Би өвөөтэйгөө гэрийнхээ хойд үүдэнд шатар тоглож сурсан. Бид хоёрын хэн нь ч шатрын ном байдаг, шатар бичиж тоглодог гэдгийг мэддэггүй байсан. Зүгээр л хоорондоо тоглодог байсан. Саяхан би бичиж болон уншиж сурахаар шийдсэн. Надад шатар унших болон бичих талаар олдсон материалууд нэг л таалагдаагүй. Хэтэрхий төвөгтэй, дандаа унших талаар байсан. Би унших, ярих, бичих тэгээд биеээрээ нүүдэл хийх зэргийг нэгтгэсэн. Бас хэрэгтэй мэдлэгүүдийг амархан хэсгүүдэд хувааж а) дүрсүүдийн нэршил, б) байршилүүд, в) бичгэн нүүдлийн хэлбэрүүд, эцэст нь эдгээрийг нийлбэр болгох. Миний нас нь дээр уншиж бичиж чадаж байна гэвэл хэн ч сурж үүнийг сурж чадна.

Жеанне Кайрнс Синкфилд

Сайнт Люүс Шатрын клубын
хамтран үүсгэн байгуулагч.

Талархал Илэрхийлэх нь

Энэ төсөлд Сайнт Люүс Шатрын клубын ажилчид, шатар сонирхогчид, шатрын их мастерүүд гэх мэтчилэн маш олон хүний тусламж нэгдсэн. Шатарын хөлөг дээрх буудлуудыг зааж өгсөн ач хүү Логан болон хүн бүр шатар тоглох хэрэгтэй гэж боддог нөхөр Рексдээ тусгайлан талархал илэрхийлэе.

© 2018 Jeanne Cairns Sinquefield
Version 10.

All rights reserved. No portion of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, mechanical, electronic, photocopying, recording, or otherwise, without written permission from the publisher.

Published & distributed by the
World Chess Hall of Fame
4652 Maryland Avenue, Saint Louis, Missouri 63108
worldchesshof.org

ISBN: 978-0-9981536-6-7

Маш олон шатар тоглогчид уншиж эсвэл бичиж чаддаггүй.

Энэ сайн шатарчин болоход саад болдог нь үнэн. Гэвч сурахад хэцүү зүйл бол биш. Сурах 4 арга шатлалд а) Шатрын дүрсний үсгэн тэмдэглэгээнүүд б) Шатрын хөлөг дээрх байршилүүд в) Содон шатрын нүүдлүүд г) А-В цугт нь ашигласнаар Шатрын нүүдлүүдийг Бичиж болон Уншиж чаддаг болно.

Хийх Дасгал Ажиллууд!!

Шатрын дүрс нар бүгд өөрийн гэсэн нэршил болон тэмдэглэгээтэй.

Зураг 1.

Ноён (H)
King (K)

Бэрс (Б)
Queen (Q)

Тэрэг (Tr)
Rook (R)

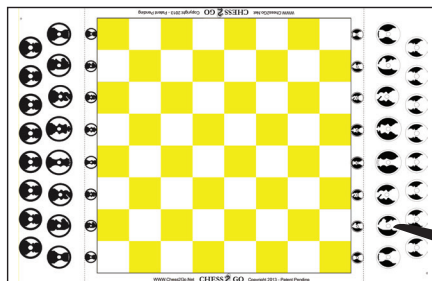
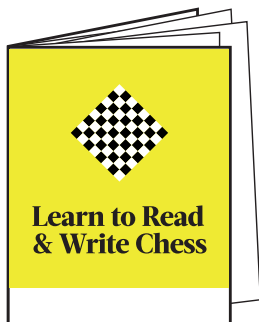

Тэмээ (T)
Bishop (B)

Морь (M)
Knight (N)

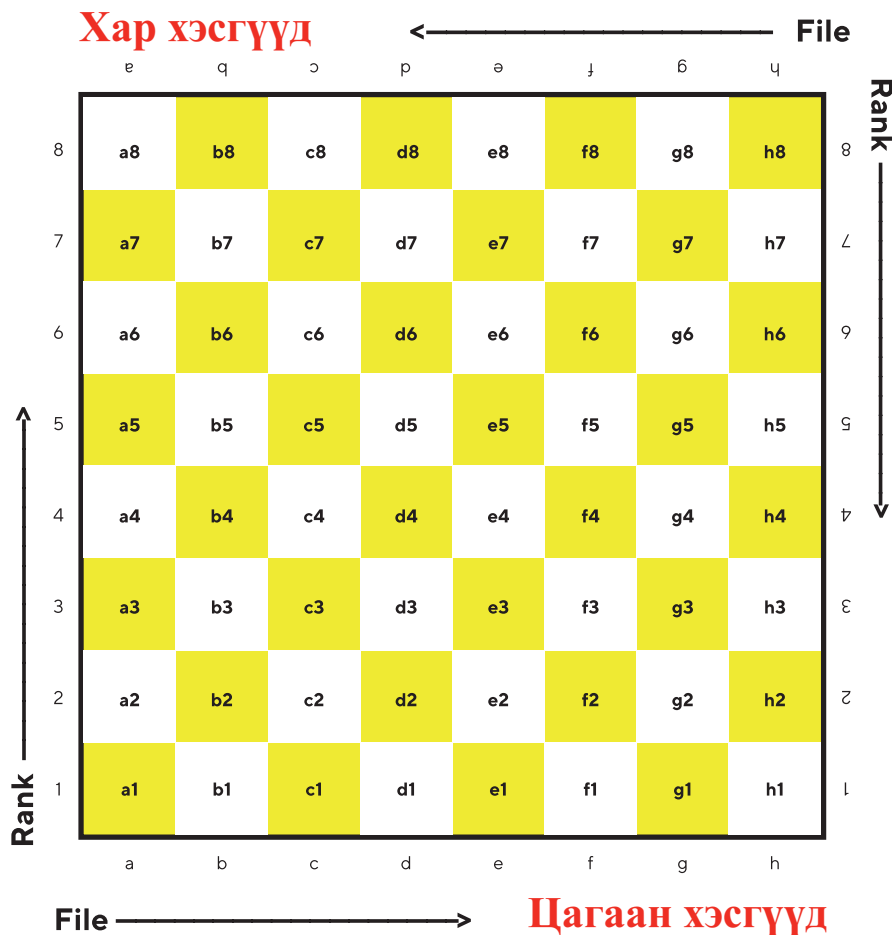
- 1) Дүрс бүрийн нэршил болон тэмдэглэгээг бичээрэй. (Хүү тэмдэг үсэг байхгүй)
- 2) Цаасан Шатрын Хөлөг гаргаж ирэх (Төв).
- 3) Тэмдэг үсэгнүүдийг тус бүрийн дүрстэй нь бичээрэй.
- 4) Дүрснүүдээ нэг нэгээр нь хайчилж авах. Ямар нэгэн зүйлд нааж болно.

Маш олон шатар тоглогчид уншиж эсвэл бичиж чаддаггүй.

Шатрын хөлөг a, b, c, d, e, f, g, h гэсэн 8 Шугам, 1,2,3,4,5,6,7,8 гэсэн 8 Эгнээ нийлээд 64 буудалтай. Буудал нь Шугамны үсэг болон Эгнээний тоо юм, a1, h7 гэх мэт.

Зураг 2. Шугам, Эгнээ, Буудалийн нэршилтэй зураг.

5) Цаасан хөлөг дээр Шугамны үсэг болон Эгнээний дугаартай бичээрэй.

Шугам- a,b,c,d,e,f,g,h Эгнээ-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

6) Хөлөг дээрх бүх Буудалыг бичээрэй (64 буудал). a1, a2- h8 хүртэл.

7) Хөлөг дээрх бүх буудалруу зааж нэршилийг нь хэлэх.

8) 5 дүрс хөлөг дээр өрж Тэмдэглэгээ болон байршилыг нь хэлэх. Ба1 гэх мэт

9) Хөлөг дээр Шатрын байршиллууд өрөх.

Байрлалууд бүгд үсгэн тэмлэгээ (хүүнээс бусад) ба буудлуудтай. Хүү тэмдэг үсэггүй шууд буудал бичнэ. Жишээ нь e6 дээр Ноён байвал Ne6. Хүү g2 байвал g2.

9a) Цаасан хөлөг дээр байршиллуудыг хэлж өрөх, тэгээд байрлалыг бичих.

Цагаан: Трa1, Мb1, Тc1, Бd1, Нe1, Тf1, Мg1, Трh1

Бичих _____

Цагаан хүүнүүд: a2, b2, c2, d2, e2, f2, g2, h2

Бичих _____

Хар: Трa8, Мb8, Тc8, Бd8, Нe8, Тf8, Мg8, Трh8

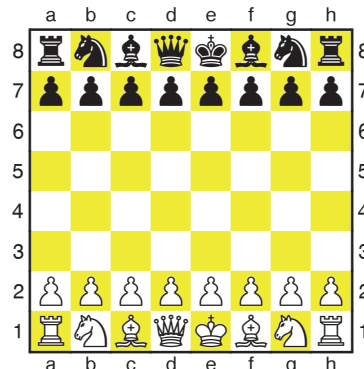
Бичих _____

Хар хүүнүүд: a7,b7,c7,d7,e7,f7,g7,h7

Бичих _____

3a Зурагаас шалгах.

Зураг 3a
Эхлэх байрлал

Хэрэгтэй
зөвлөмжүүд

Өөрийнхөө өнгөөр
хатан хаан

Дэгээ баруун талд,
үргэлж цагаан
дөрвөлжиндээр

9б) Цаасан хөлөг дээр байршиллуудыг хэлж өрөх, тэгээд байрлалыг бичих.

Цагаан: Трa1, Мс3, Бd2, Нe1, Тf1, Мg1, Трh1

Бичих _____

Цагаан хүүнүүд: a2, b2,c2,d4,e5,f2,g2,h2

Бичих _____

Хар: Трa8, Мb8, Тc8, Бe7, Нe8, Мd7, Трh8

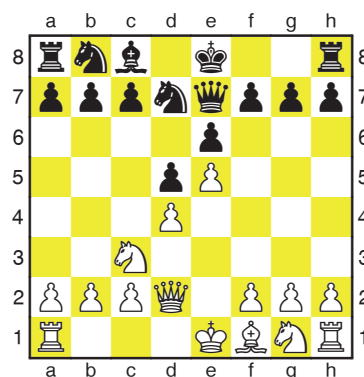
Бичих _____

Хар: хүүнүүд: a7,b7,c7,d5,e6,f7,g7,h7

Бичих _____

3б Зурагаас шалгах.

Зураг 3б

Содон Шатрын Нүүдлүүд

Шатрын тэмдэглэгээ тогтсон дараалалтай, Зураг 4. Шатрын нүүдлүүд дүрсний тэмдэглэгээ (Зураг 1), Буудлууд (Зураг 2), Содон тэмдэглэгээнүүд (Зураг 4).

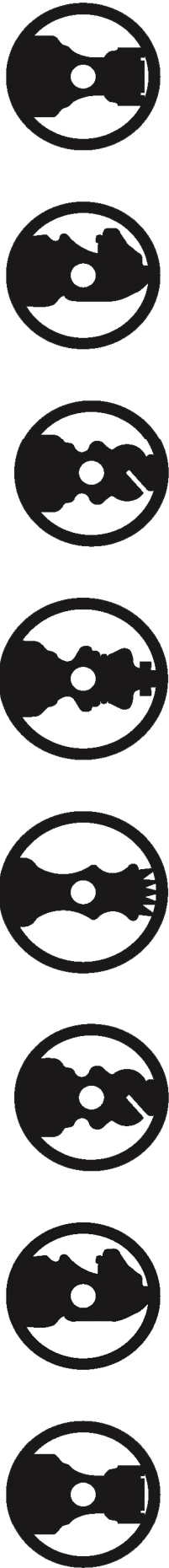
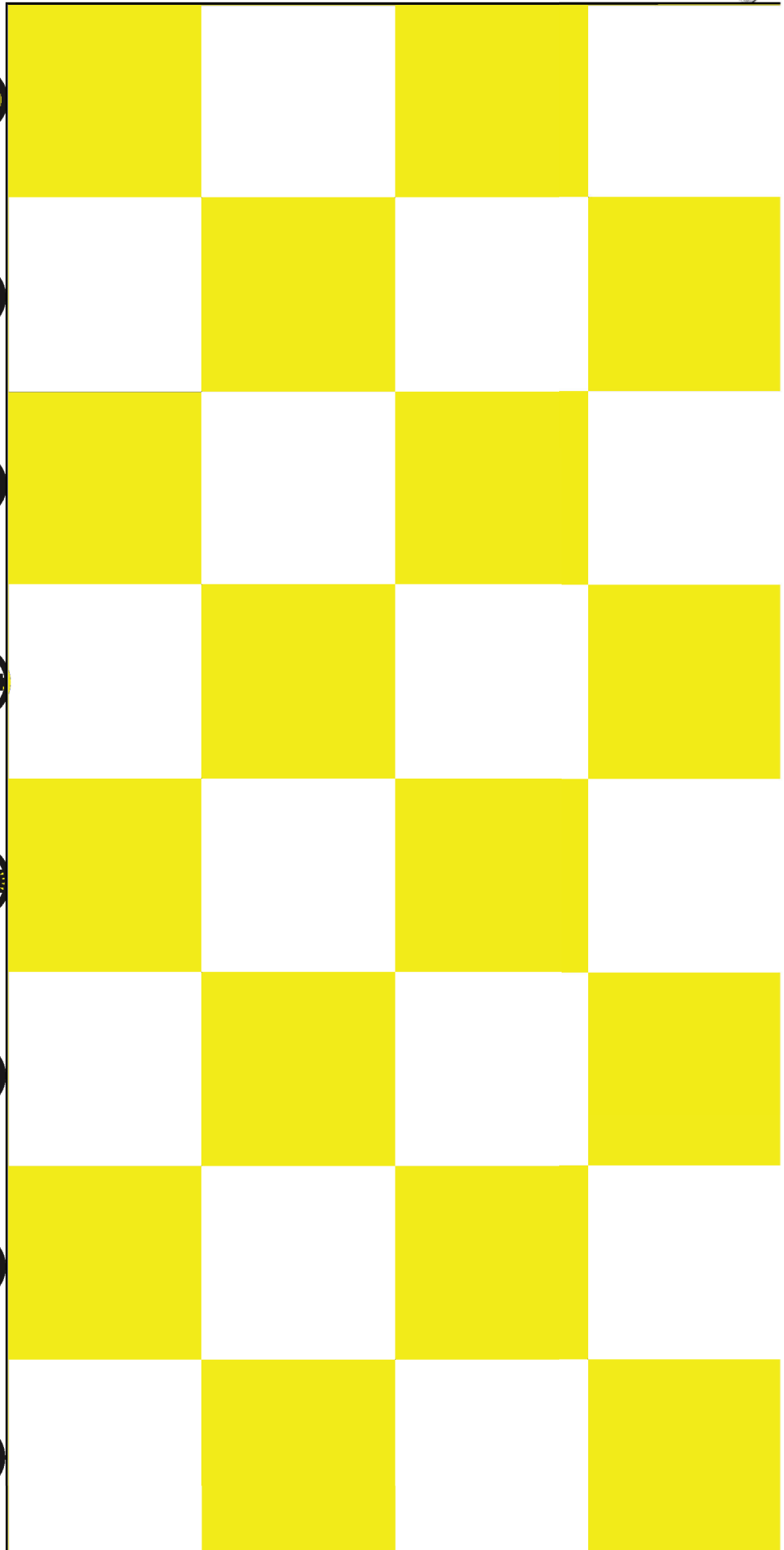
Зураг 4. Нүүдлийн тэмдэглэгээ хийх дараалал

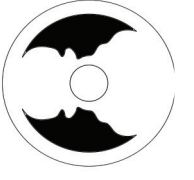
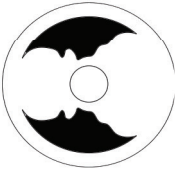
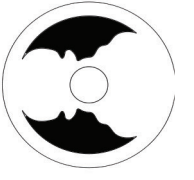
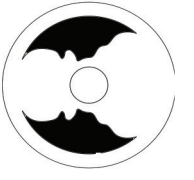
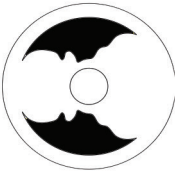
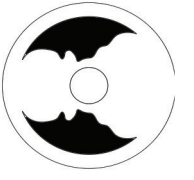
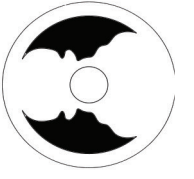
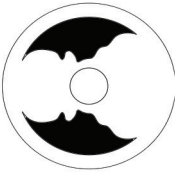
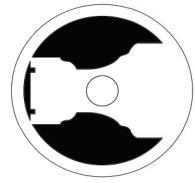
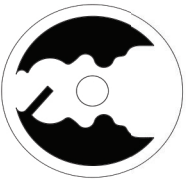
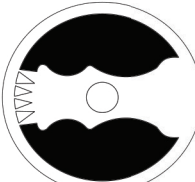
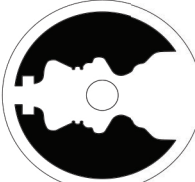
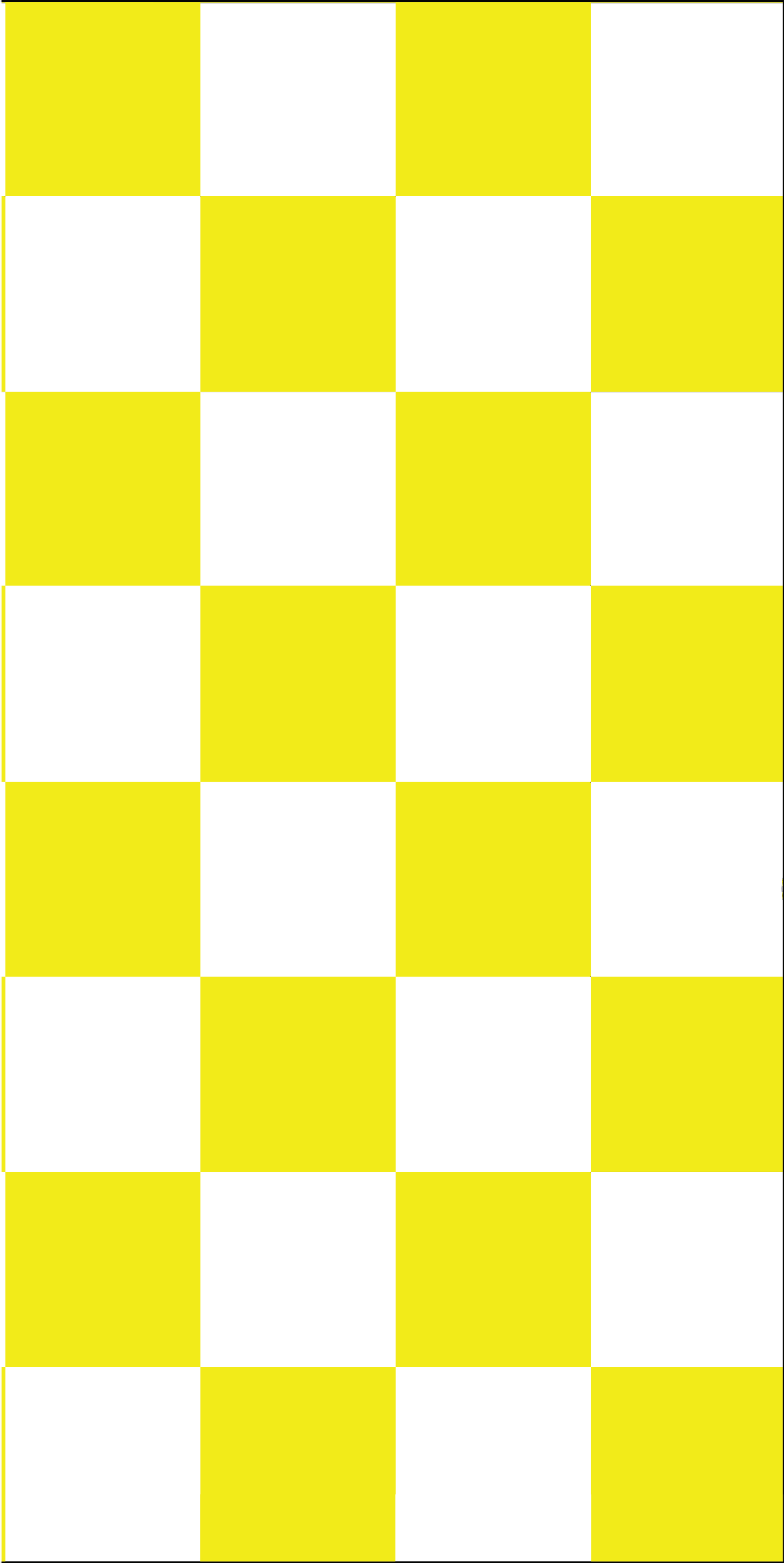
Тэмдэг	Хөдөлгөөний нэр	Тэмдэглэл
	Дүрсний Тэмдэглэгээ	Хүүнээс бусад нь үсэгтэй бичигдэнэ.
	Давхцал	Ижил дүрс нэг буудал дээр нүүх боломжтой бол Mgf2, Tr1a3, cxd4
x	Идэлцэх	x тэмдэглэгээ ашиглана
ep	Замд идэх	ep тэмдэглэгээ. gxfber
=	Бэрс гарах	= тэмдэг. e8=Б
+	Шалах	+ тэмдэг. Th3+
++	Мад	# тэмдэг. Be7#
Содон нүүдлүүд:		
0_0:	Ноёны Сэлгээ	Цагаан: Hg1, Tph1f1 Хар: Hg8, Tph8f8
0_0_0:	Бэрсний Сэлгээ	Цагаан: Hc1, Tra1d1. Хар: Hc8, Tra8d8

10) Цаасан хөлөг дээр Нүүдэл хийж эхлэх. Жишээ хэлэх.

a4_ Хүү a2_a4 нүүсэн.	Mgf2_ Морь g4_f2 нүүсэн. Эсвэл M4f2.
Td2_ Тэмээ c1_d2 нүүсэн.	e8=Б_ e8 дээр Бэрс гарах.
Mxf2_ Морь g4_f2 идсэн.	Th3+ Тэмээ h3 дээр шалах.
dxe7_ хүү d6_e7 идсэн.	Be2# Бэрс c2 дээр мад.

PULL OUT PAPER CHESSBOARD

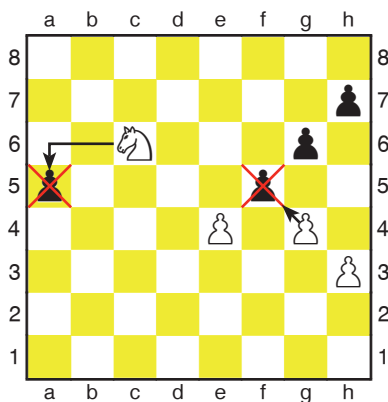

PULL OUT PAPER CHESSBOARD

11) Цаасан хөлөг дээр Дүрсүүдийг өрж, хэлж, нүүх.

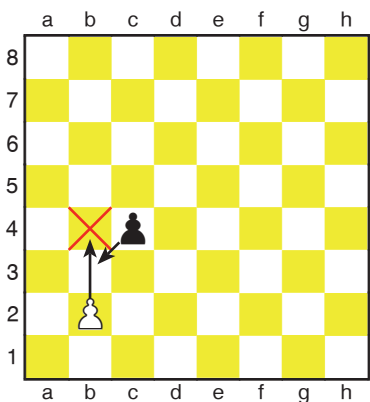
12) 5_9 Зураг дээрх сум заасан нүүдлийг бичих.

5. Мха5, gxf5
(2 идээ боломжтой)

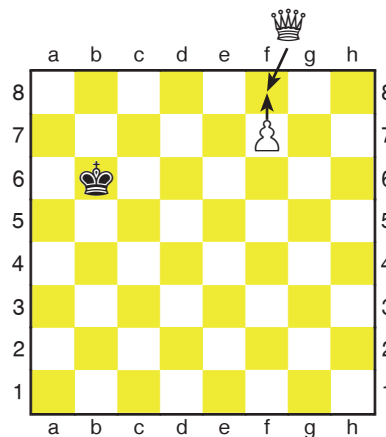
Бичих _____

6. Замд идэх: Цагаан b4 нүүв.
Хар замд нь сxb3 гэж идэх.

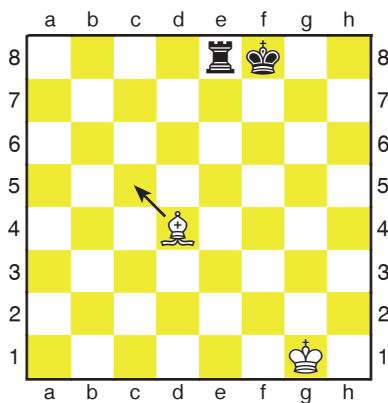
Бичих _____

7. Бэрс гарах: f8=Б

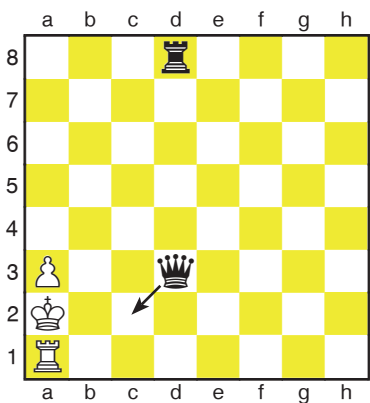
Бичих _____

8. Шаг: Тс5+

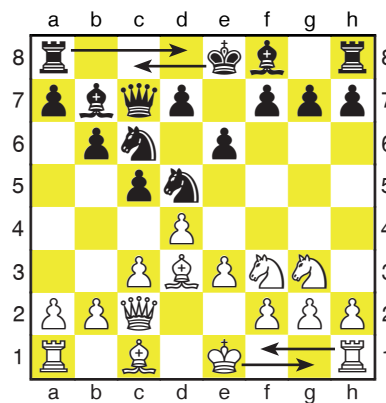
Бичих _____

86. Мад: Бс2#

Бичих _____

9. Сэлгээ: 0-0-0 (Бэрс) 0-0 (Ноён)

Бичих _____

Бичиж тоглох цаг ирлээ.

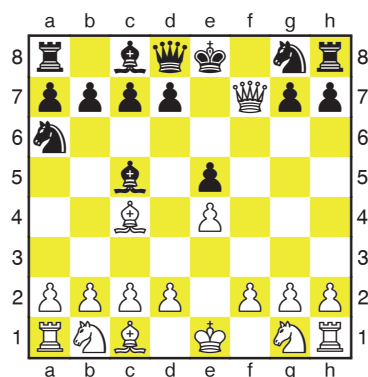
13) Дараах өргийг хөлөг дээрээ дагаад нүүгээрэй. Зураг 3а. Эхлэлийн байрлал. Зураг 11 Төгсгөлийн байрлал.

Зураг 10

Пионер Мад

	цагаан	хар
1	e4	e5
2	Tc4	Tc5
3	Bh5	Ma6
4	Bxf7#	1_0

Зураг 11

14) Хамтрагчтай шатрын өрөг тоглох.

Нүүдлээ цаасан дээр бичих. 4 нүүдлийн дараа хамтрагч хүнийхээ цаасыг өөртэйгээ адилхан эсэхийг шалгаарай. Тоглож дуусгах.

15) Өргөө цаасаа ашиглан давтаж нүүх.

Чадаж байна уу?

16) Ахиад 6 өрөг цаас ашиглан тоглох.

Цагаан хараас тоглох. 4 нүүдэл бүр цаасаа шалгах.

17) Номны Формат дагаж нүүдэл хийх.

Эхлээд нүүдлийн өмнөх тоо, цагааны нүүдэл, харын нүүдэл.

1. e4_e5 2. Mf3_Mc6 3. Tb5_a6 4. Ta4_b5 5. Tb3_Mf6

18) Сурсанаа бусдад зааж өгөөрэй.

Баяр хүргэе. Та одоо шатрын бичлэг уншиж болон бичиж сурлаа.

 SAINTLOUISCHESSCLUB.ORG (314) 361-CHESS (2437)					
EVENT			DATE		
ROUND	BOARD	SECTION	TIME CONTROL		
WHITE			BLACK		
	WHITE	BLACK	WHITE	BLACK	
1			31		
2			32		
3			33		
4			34		
5			35		
6			36		
7			37		
8			38		
9			39		
10			40		
11			41		
12			42		
13			43		
14			44		
15			45		
16			46		
17			47		
18			48		
19			49		
20			50		
21			51		
22			52		
23			53		
24			54		
25			55		
26			56		
27			57		
28			58		
29			59		
30			60		
RESULT:			DRAW		
SIGNATURE			SIGNATURE		

 SAINTLOUISCHESSCLUB.ORG (314) 361-CHESS (2437)					
EVENT			DATE		
ROUND	BOARD	SECTION	TIME CONTROL		
WHITE			BLACK		
	WHITE	BLACK	WHITE	BLACK	WHITE
1			31		
2			32		
3			33		
4			34		
5			35		
6			36		
7			37		
8			38		
9			39		
10			40		
11			41		
12			42		
13			43		
14			44		
15			45		
16			46		
17			47		
18			48		
19			49		
20			50		
21			51		
22			52		
23			53		
24			54		
25			55		
26			56		
27			57		
28			58		
29			59		
30			60		
RESULT:			DRAW		
SIGNATURE			SIGNATURE		

 SAINTLOUISCHESSCLUB.ORG (314) 361-CHESS (2437)					
EVENT			DATE		
ROUND	BOARD	SECTION	TIME CONTROL		
WHITE			BLACK		
	WHITE	BLACK	WHITE	BLACK	
1			31		
2			32		
3			33		
4			34		
5			35		
6			36		
7			37		
8			38		
9			39		
10			40		
11			41		
12			42		
13			43		
14			44		
15			45		
16			46		
17			47		
18			48		
19			49		
20			50		
21			51		
22			52		
23			53		
24			54		
25			55		
26			56		
27			57		
28			58		
29			59		
30			60		
RESULT:			DRAW		
SIGNATURE			SIGNATURE		

 SAINTLOUISCHESSCLUB.ORG (314) 361-CHESS (2437)					
EVENT			DATE		
ROUND	BOARD	SECTION	TIME CONTROL		
WHITE			BLACK		
	WHITE	BLACK	WHITE	BLACK	WHITE
1			31		
2			32		
3			33		
4			34		
5			35		
6			36		
7			37		
8			38		
9			39		
10			40		
11			41		
12			42		
13			43		
14			44		
15			45		
16			46		
17			47		
18			48		
19			49		
20			50		
21			51		
22			52		
23			53		
24			54		
25			55		
26			56		
27			57		
28			58		
29			59		
30			60		
RESULT:			DRAW		
SIGNATURE			SIGNATURE		

Дасгалжуулагчдад зориулсан тоглоом.

Жеанне-ийн шатрын бичлэг сурах тоглоом

1) Дүрсний тэмдэглэгээ- Н, Б, Т, М, Тр

- А. Дүрс гаргаж ирэх, Хүүхдүүд тэмдэглэгээний үсгийг хэлэх.
- Б. Дүрсний үсгийг хэлж, хүүхдүүдээр аль дүрс вэ гэдгийг хэлүүлэх.
- В. Дүрс харуулж, хүүхдүүд тэмдэглэгээний үсгийг бичих. Хамгийн олон зөв бичсэн нь ялна.

2) Буудлын нэршилүүд-а,b,c,d,e,f,g,h;1-8

- А. Хөлөг дээр буудал заах, хүүхдүүд ямар буудал гэдгийг хэлэх. d3 гэх мэт.
- Б. Хөлөг дээр буудал заах, хүүхдүүд ямар буудал гэдгийг бичих. а4 гэх мэт. Хамгийн олон нь ялна.
- В. Буудал хэлж, хүүхдүүд тэр буудалд дүрс тавих.
- Г. Буудал хэлж, хүүхдүүд тэр буудал хар эсвэл цагаан буудал гэдгийг хэлэх.
- Д. Буудлууд бичсэн жагсаалт харуулж, хүүхдүүдээр тэр буудлууд дээр дүрс тавиулах. Хурдан нь ялна.

3) Нүүдлийн нэршилүүд- Идэх (х), сэлгэх (0-0,0-0-0), замд идэх, шалах(+), мад(#,++)

- А. Нүүдлийн нэршилүүд харуулж, хүүхдүүдээр бичүүлэх. Хамгийн хурдан нь ялна.
- Б. Нүүдэл хийж, хүүхдүүд ямар нүүдэл гэдгийг хэлэх.

4) Шатрын нүүдлүүд- дүрс, буудал, нүүдэл.

- А. Нүүдэл хийж, нэг хүүхэд ямар дүрс, буудал гэдгийг хэлэх.
- Б. Олон нүүдэл хийж, хүүхдүүд тэр нүүдлүүдийг дагаж дуустал нь бичнэ.
- В. Өрөгийн нүүдлүүд үзүүлж, хүүхдүүдээр хөлөг дээр нүүлгэх. Хамгийн бага цагт нүүж дуусгасан нь ялна.

Багш дасгалжуулагч нар 1в,2б,2д,3а,3в,4б,4в нарт зориулж бэлтгэлтэй байх хэрэгтэй. Жаахан хүүхдүүд удаан бичих магадлалтай, бас хурдан уншиж магад.

“Энэ ном ямар ч хүнд шатар уншиж болон бичиж сурахад тус болно. Мөн эцэг эх, дасгалжуулагчдад хэрэгтэй нөөц юм. Би залуудаа үүнийг сурсан бол гэж их хүсдэг.”

Төни Рич, Сэинт Люүс шатрын клубийн гүйцэтгэх захирал.

“Шатар сурахад маш хэцүү гэсэн нэр хүндтэй байдаг. Огт үнэн биш! Уншаад бичдэг болсон цагт цааш сурахад маш амархан болдог. Би 4 настайдаа уншиж сурсан.”

Их Мастер Яссер Сэйриван, Америкийн 4 удаагийн аварга.

“Энэ ном хичээлийн ангид хүүхдүүдэд тус дэм хүргэнэ:

- А) Уншиж, бичиж, зөвлөгөө дагаж сурах.**
- Б) Илүү орон зайн ойлголт сайтай болно.**
- В) Бодлого бодоход ой тогтоолт болон стратеги сайжруулна.”**

Их Мастер Яссер Сэйриван, Америкийн 4 удаагийн аварга.

Saint Louis Chess Campus

saintlouischessclub.org | worldchesshof.org